

I. M. Maksimchuk, A. O. Khripliviy, V. G. Tkachenko, V. V. Frizel

Effect of the electro–hydro-pulse melt treatment on crystallization process and properties of Mg – Al – Ca – Mn – Ti magnesium alloy

Summary

By using the methods of thermal and DSC analyses it is established a homogeneous mechanism of crystallization of α -Mg solid solution for Mg – Al – Ca – Mn – Ti magnesium alloy melt, subjected to hydro-electric-pulse treatment is established. The change of phase composition of the alloy correlates with changes in its hardness. The observed effect is the most likely to explain by a 7 times decrease in the volume fraction of $Mg_{17}Al_{12}$ phase and 13 times decrease in the eutectic of components alloy as a result of α -Mg solid solution supersaturation with the aluminium atoms.

УДК 669.162.21.001.573

Температура чавуну та шлаку на випуску при роботі доменної печі на різному паливі

І. В. Мішин,
Ю. Л. Курбатов, кандидат технічних наук
С. Л. Ярошевський, доктор технічних наук

Донецький національний технічний університет, Донецьк

Запропоновано методику розрахунку температури чавуну і шлаку з урахуванням ступеня чорноти фурменної зони при роботі доменної печі на різному паливі.

Відомо, що в доменних печах з різними технологічними параметрами (витрати коксу, режим дуття, видом сировини тощо) температура чавуну на випуску знаходиться в межах 1450 – 1500 °С, а шлаку – на 50 °С вище. Температура чавуну залежить від вмісту в ньому кремнію, основності шлаку (b), ступеня прямого відновлення заліза (r_d) та інших параметрів.

Взаємозв'язок температури чавуну з технологічними параметрами печі вперше обґрунтував професор Б. І. Кітаєв, використовуючи рівняння теплообміну у нижній зоні доменної печі [1]:

$$t = \frac{W_g}{W_{ш}} \cdot (t_2 - t_0) + t_0 - \Delta t - \frac{Q_c + Q_u \cdot G_{шл} + a \cdot r_d \cdot \sum_{i=1}^n b_i \cdot X_i}{W_{ш}} \quad (1)$$

де W_g і $W_{ш}$ – водяні еквіваленти потоку газу та чавуну і шлаку відповідно, Дж/(°С · кг); t_r – теоретична температура горіння коксу, °С; t_o – температура

газу на межі розділу резервної зони і нижньої ступені теплообміну, °С; Δt – різниця температури газу і матеріалу на межі розділу резервної зони і нижньої ступені теплообміну, °С; Q_c і Q_u – теплота плавлення чавуну і шлаку, Дж/кг чавуну; $G_{шл}$ – вихід шлаку, кг/кг чавуну; a – добуток теплового ефекту реакції прямого відновлення заліза, Дж/кг чавуну; b_i – теплові ефекти реакцій відновлення кремнію, марганцю та інших елементів, Дж/кг; X_i – вміст у чавуні елементів, відновлюваних прямим шляхом, %.

У рівнянні (1) не враховано теплообмін випромінюванням в фурменій зоні при горінні коксу, пиловугільного палива (ПВП) і природного газу (ПГ). Незважаючи на те, що фурмена високотемпературна зона займає тільки 1 % об'єму доменної печі, через неї проходить до 40 – 50 % рідких чавуну і шлаку, а інші 50 – 60 % – фільтруються через коксову насадку [2]. Тому на температуру нагріву чавуну може впливати випромінювання в фурменій зоні печі.

Температура чавуну і шлаку на випуску $T_{\text{випуска}}$ складається з частки продуктів плавки α , що надходять з фурменої зони з температурою T_2 і частки продуктів плавки $1 - \alpha$, що стікають по коксовій насадці з температурою $T_{\text{к. н.}}$. Температура коксової насадки на рівні фурм в центрі печі постійна і дорівнює температурі T_1 рідкого чавуну на вході в фурмену зону.

У виробничих умовах усереднена температура чавуну і шлаку на випуску може бути визначена за такою формулою:

$$T_{\text{випуска}} = \alpha \cdot T_2 + (1 - \alpha) \cdot T_{\text{к. н.}} \quad (2)$$

Температура продуктів плавки T_2 складається з температури чавуну і шлаку T_1 і температури перегріву їх випромінюванням ΔT при проходженні зони фурм.

$$T_2 = \Delta T + T_1 \quad (3)$$

Температура T_1 визначається з теплового балансу нижньої зони, межами якої є початок резервної зони і температура T_1 . Температури шихти і газу в резервній зоні рівні і становлять ≈ 900 °С. Для знаходження температури T_1 необхідно визначити температуру газів на виході з фурменої зони T_r і кількість тепла, що передається випромінюванням.

Температура T_r визначається з теплового балансу фурменої зони:

$$c_1 \cdot T_r = \frac{c_0 T \cdot V_{gr} \cdot (1 - Z_1) - Q_{\text{випромінювання}}}{V_{gr}} \quad (4)$$

де c_0 – теплоємність горнових газів при температурі їх горіння T , кДж/м³; Z_1 – теплові витрати в фурменій зоні; V_{gr} – вихід горнових газів, м³/т чавуну, $Q_{\text{випромінювання}}$ – витрати тепла на випромінювання, кДж/т чавуну; c_1 – теплоємність газів при температурі T_r , кДж · кг/°С.

Величина випромінювання в фурменій зоні визначається за законом Стефана-Больцмана [3]:

$$Q_{\text{випромінювання}} = \varepsilon \cdot \sigma \cdot F \cdot n \cdot ((T + 273)^4 - (T_\phi + 273)^4) \quad (5)$$

де ε – ступінь чорноти фурменої зони; σ – стала Стефана-Больцмана, $5,67 \cdot 10^{-8}$ Дж/ (с · м² · К⁴), F – площа поверхні фурменої зони, м²; n – кількість

фурм; T_{ϕ} – температура поверхні фурменної зони, °С (приймається як температура коксу, що дійшов до фурм).

Найбільш складним для рішення рівняння (5) є визначення ступіня чорноти у фурменній зоні, через яку проходять рідкий чавун і шлак, відбувається горіння пиловугільного палива, природного газу, циркуляція і горіння коксу.

Ступінь чорноти такого запиленого потоку ε_2 можна розрахувати за розробленою авторами методикою:

1. Вибирається вид палива, який бере участь у горінні – вугілля (тоще, газове, антрацит) та експериментальний коефіцієнт A для нього (табл.1).

Таблиця 1.
Значення коефіцієнта A для різних видів вугілля [4].

Вид вугілля	Коефіцієнт A	
	Золовий пил	Вугільний пил
Тоще	0,12	-
Газове	0,15	0,06
Антрацит	0,1	0,14
Буре	0,15	-
Кокс	0,08	0,08

2. Визначається діаметр частинок золи палива d , мкм і питома вага пилу γ , г/м³.

3. Визначається температура запиленого газового потоку $T_{\text{поток}}$, °С.

4. Розраховується ефективний коефіцієнт ослаблення k_n .

$$k_n = 0,42 \cdot \frac{A}{\gamma} \cdot 273 \cdot \sqrt[3]{\frac{1}{T^2 \cdot d^2}} \quad (6)$$

5. Визначається щільність запиленого газового потоку μ , г/м³

$$\mu = \frac{A^c \cdot G}{V_{22}} \quad (7)$$

де A^c – вміст золи у використовуваному паливі, G – витрата палива, кг/т чавуну.

6. Розраховується ступінь чорноти газового потоку ε_2

$$\varepsilon_2 = k_n \cdot \mu \quad (8)$$

Ступінь чорноти поверхні в фурменній зоні печі розраховують за рівнянням

$$\varepsilon_{\text{поверхні}} = \frac{\varepsilon_{\text{чавун}} \cdot G_{\text{чавун}} + \varepsilon_{\text{шлак}} \cdot G_{\text{шлак}} + \varepsilon_{\text{кокс}} \cdot G_{\text{кокс}}}{G_{\text{чавун}} + G_{\text{шлак}} + G_{\text{кокс}}} \quad (9)$$

де $G_{\text{чавун}}$, $G_{\text{шлак}}$, $G_{\text{кокс}}$ – витрати чавуну, шлаку, коксу, кг/т чавуну; $\varepsilon_{\text{чавун}}$, $\varepsilon_{\text{шлак}}$, $\varepsilon_{\text{кокс}}$ – ступінь їхньої чорноти.

Ступінь чорноти фурменої зони визначають за формулою [5]

$$\varepsilon_{ф.з.} = \frac{1}{\frac{1}{\varepsilon_z} + \frac{1}{\varepsilon_{поверхні}} - 1} \quad (10)$$

Розрахований ступінь чорноти фурменої зони дозволяє визначити кількість тепла, що передається чавуну і шлаку випромінюванням, а також температуру горнових газів на при зниженні температури газів T_1 на виході з фурменої зони до температури T_n змінює температуру нагріву шихти T_2 в цій області:

$$Q = \frac{W_z}{W_{ш}} \cdot (T_1 - T_n) + T_n \quad (11)$$

Дане рівняння враховує витрати тепла через кладку печі, пряме відновлення заліза, витрати тепла на плавлення чавуну і шлаку дозволяє визначити рівень температури рідких чавуну, шлаку на вході в фурменну зону через водяні еквіваленти шихти і газу.

Розплавлені чавун і шлак, проходячи через фурменну зону, перегріваються випромінюванням на температуру Δt . При незначному теплообміні конвекцією перегрів продуктів плавки можна визначити за формулою:

$$\Delta t = \frac{Q_{випр}}{W_{шф.з.}} \quad (12)$$

де $Q_{випр}$ – потужність випромінювання, кВт/с, $W_{шф.з.}$ – водяний еквівалент шихти в фурменній зоні, який визначають за формулою:

$$W_{шф.з.} = G_{чав} \cdot (c_{чав} + c_{шл} \cdot G_{шл} + c_k \cdot K) \quad (13)$$

де $G_{чав}$ – секундна витрата чавуну, кг/с, K – витрата коксу, кг/т чавуну, $c_{чав}$, $c_{шл}$, c_k – теплоємності чавуну, шлаку і коксу.

За створеною методикою розраховано температуру чавуну та шлаку на випуску для доменної печі об'ємом 1033 м³, виплавлених з використанням в шихті обкотишів ЛебГОК (вміст заліза 64 %, основність 0,5) на різному паливі: на коксі без додаткових видів палива (К), з вдуванням ПГ (К+ПГ), з вдуванням ПВП (К+ПГ + ПВП) та (К+ПВП) (табл. 2).

З табл. 2 видно, що ступінь чорноти фурменої зони суттєво змінюється при вдуванні різних видів палива. При роботі печі на коксі і природному газі фурмена зона є оптично прозорою ($\varepsilon = 0,04 - 0,05$), при вдуванні ПВП ε збільшується до 0,44, а температура продуктів плавки зростає на 20 – 50 °С, за рахунок підвищеного перегріву їх у фурменній зоні.

Таким чином, розроблено методику визначення ступеня чорноти фурменої зони в доменній печі, за допомогою якої було показано, що найбільший ступінь чорноти і кількість тепла, що передається випромінюванням, досягається при вдуванні ПВП, найменший – при вдуванні природного газу та роботі доменної печі тільки на коксі. Найбільший перегрів 250 – 350 °С продуктів плавки в фурменній зоні відбувається при вдуванні пиловугільного палива, найменший 50 – 100 °С при використанні природного

Плавлення і кристалізація

Таблиця 2

Температура продуктів плавки при роботі доменної печі на різних видах палива

Показники роботи доменної печі		Технологічні режими								
		К	К+ПГ			К+ПГ +ПВП	К+ПВП			
Об'єм печі, м ³	$V_{печи}$	1033								
Діаметр горна, м	D	7,2								
Кількість фурм	n	16								
Продуктивність печі, т/добу	$П_{доб}$	1950	2185	2430	2314	2066	2192	2324	2468	2614
Витрата коксу, кг/т чавуну	K	609	553	508	501	553	499	447	396	347
Зола в коксі, %	A^c	10,5								
Витрата ПВП, кг/т чавуну	$G_{ПВП}$	0	0	0	50	50	100	150	200	250
Зола в ПВП, %	$A^{ПВП}$	10								
Витрата природного газу, м ³ /т чавуну	$G_{ПГ}$	0	50	100	50	0	0	0	0	0
Температура дуття, °С	T_d	1000								
Вологість дуття (частка)	ϕ	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Вміст кисню в дутті (частка)	ω	0,228	0,228	0,23	0,228	0,23	0,23	0,23	0,23	0,228
Теоретична температура горіння, °С	$T_{теор}$	2197								
Ступінь прямого відновлення (частка)	r_d	0,50	0,40	0,32	0,37	0,46	0,42	0,39	0,36	0,33
Вихід горнових газів, м ³ /т чавуну	V_{ze}	1963	1776	1620	1688	1863	1764	1673	1582	1500
Ступінь чорноти фурменної зони	$\varepsilon_{ф.з.}$	0,04	0,05	0,05	0,15	0,17	0,21	0,29	0,35	0,44
Перегрів продуктів плавки, °С	Δt	23	22	20	140	140	224	295	340	378
Температура газів на виході з фурменної зони, °С	T_2	2012	2010	2011	1932	1937	1872	1813	1762	1717
Температура чавуну та шлаку на вході в фурмену зону, °С	T_1	1461	1460	1458	1416	1419	1382	1348	1316	1288
Температура продуктів плавки на випуску, °С	$T_{випуску}$	1472	1471	1468	1486	1490	1504	1514	1521	1524

газу. Температура чавуну і шлаку на випуску із печі при використанні пиловугільного палива в порівнянні з режимом вдування ПГ збільшується на 30 – 40 °С.

Література

- Formosa A., Babich O., Gudenau H.W. Heat exchange in the hearth combined blast parameters. // ISIJ International. – 1999. – № 11. – Р. 1134 – 1139.
- Бабарькин Н.Н. Теория и технология доменного процесса. – Магнитогорск: ГОУ ВПО «МГТУ», 2009. – 257 с.
- Кравцов В.В., Курбатов Ю.Л., Масс Н.С. Теплотехника металлургического производства. – Донецк: «Ноулидж», 2011. – 218 с.
- Боришанский В.М., Кутателадзе С.С. Справочник по теплопередаче. – М.: «Государственное энергетическое издательство», 1958. – 414 с.
- Курбатов Ю.Л., Масс М.С., Кравцов В.В. Гидрогазодинамика у теплотехніці. – Донецьк: «Норд-Пресс», 2009. – 234 с.

Одержано 27.09.12

И. В. Мишин, Ю. Л. Курбатов, С. Л. Ярошевский
Температура чугуна и шлака на выпуске при работе
доменной печи на разном топливе

Резюме

Предложена методика расчета температуры чугуна и шлака с учетом степени черноты фурменной зоны при работе доменной печи на разном топливе.

I. V. Mishyn, Yu. L. Kurbatov, S. L. Yaroshevsky
Pig-iron and slag temperature on exhaustion at blast furnace
operated with different fuel

Summary

It is offered the calculation procedure of pig-iron and slag temperature taking into account blackness degree of tuyere zone at blast furnace operation with different fuel.

КОНКУРС !

Шановні колеги !

Редакція журналу “Металознавство та обробка металів”

повідомляє про проведення

Всеукраїнського конкурсу на кращу науково-технічну статтю з металознавчої тематики

для опублікування в журналі

протягом 2013 – 2014 років.

Запрошуємо вас взяти участь у даному проекті.

Статті повинні бути оформлені згідно вимог до публікацій в журналі.

Свої пропозиції та матеріали для участі в конкурсі просимо надсилати до редакції за адресою: бульвар Вернадського, 34/1, м. Київ-142, 03680, МСП, тел. для довідок: (044) 424-05-71, моб. тел. (050) 2129532, Олена Миколаївна Стоянова.

